

Suzana Bitenc Peharc, mag. Alenka Tratnik, Državni izpitni center Ljubljana

SLOVENSKI IZPITI IZ ANGLEŠČINE MED A1 IN B2

Uvod

Odkar je bil na pobudo Sveta Evrope v devetdesetih letih prejšnjega stoletja zasnovan Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje in ocenjevanje (angl. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment), je omenjeni dokument kot pomembna zbirka smernic upoštevan pri številnih segmentih poučevanja in testiranja tujih jezikov po vsej Evropi. Ravni znanja po Skupnem evropskem jezikovnem okvirju (v nadaljevanju SEJO) najdemo na plačnicah učbenikov za tuje jezike, v opisih različnih izobraževanj, pa tudi na potrdilih o opravljenih izpitih iz znanja tujih jezikov. Čeprav avtorji poudarjajo, da SEJO ni predpis, temveč le priporočilo, ga velika večina evropskih držav vključuje v svoje sisteme preverjanja, ocenjevanja in certificiranja tujejezikovnega znanja.

Tudi v Sloveniji se je nekaj let po izdaji dopolnilnega Priročnika o umeščanju jezikovnih izpitov v SEJO (v nadaljevanju Priročnik) pokazala potreba po določitvi ravni izpitov (in znanja uspešnih kandidatov) iz tujih jezikov, ki jih na državni ravni pripravlja in izvaja Državni izpitni center. Tako se je jeseni 2008 z delno finančno pomočjo Evropskega socialnega sklada in Ministrstva za šolstvo in šport začel izvajati projekt *Umestitev izpitov iz angleščine v Skupni evropski jezikovni okvir* s ključnim ciljem postaviti mednarodno primerljivost ravni zahtevnosti slovenskih izpitov iz angleščine na več ravneh izobraževanja in vsem, ki opravijo izpite, olajšati mobilnost, obenem pa tudi povratno vplivati na učenje in poučevanje tujih jezikov.

Projekt je bil izpeljan v skladu z mednarodno sprejetimi metodami, postopki in standardi za jezike, zapisanimi v Priročniku (The Council of Europe 2001). V okviru projekta smo skupaj s strokovnjaki za jezikovno testiranje standardizirali in umestili sedem slovenskih izpitov iz angleščine: nacionalno preverjanje znanja v osnovni šoli ob koncu šestega razreda, nacionalno preverjanje znanja v osnovni šoli ob koncu devetega razreda, poklicno maturo, splošno maturo na osnovni in splošno maturo na višji ravni ter izpita za odrasle na osnovni in na višji ravni.

Potek projekta

Za izvedbo projektnih aktivnosti je bila septembra 2008 imenovana dvanajstčlanska projektna ekspertna skupina, ki so jo sestavljali sloven-

ski strokovnjaki za jezikovno testiranje, kot zunanjega svetovalca pa smo k sodelovanju povabili tudi mednarodno priznanega strokovnjaka dr. Spirosa Papageorgioua z Univerze v Michiganu, ZDA. Projektno skupino so sestavljali učitelji angleščine v srednji in osnovni šoli, visokošolski učitelji angleščine z Univerze v Ljubljani in dve strokovni koordinatorici projekta z Državnega izpitnega centra. Člani projektne skupine so izkazali dolgoletne izkušnje na področju poučevanja angleščine in jezikovnega testiranja, kot člani različnih predmetnih komisij za pripravo izpitov iz angleščine pa so bili (ali pa so še vedno) vključeni v sistem preverjanja in ocenjevanja znanja iz angleščine na državni ravni. Projektna skupina se je za svoje delo posebej usposobila na štirih seminarjih, ki jih je organiziral Državni izpitni center pod vodstvom dr. Spirosa Papageorgioua.

Umestitev slovenskih izpitov iz angleščine je potekala v štirih fazah, ki jih podrobno opisuje Priročnik, in sicer seznanitev, specifikacija, standardizacija in validacija.

Seznanitev (angl. familiarisation) je kot prva faza umeščanja izpitov namenjena seznanjanju oz. pridobivanju znanja o ravneh, opisnikih in uporabljeni metodologiji. V tej fazi se presojevalci usposobijo in pripravijo na nadaljnje postopke standardiziranja nalog in izpitov, zagotovi pa se tudi večja veljavnost rezultatov. V času projekta smo tako izvedli več seznanitvenih seminarjev, postopke seznanjanja pa je projektna skupina ponovila tudi pred vsakim standardizacijskim sestankom.

Specifikacija pomeni prvo vsebinsko povezanost izpita s SEJO. Cilj specifikacije je analizirati vsebine izpita, strukturo, opisati posamezne faze izpita in določiti predvidene ravni zahtevnosti. Projektna skupina je opravila vsebinsko povezanost vseh slovenskih izpitov iz angleščine s SEJO s pomočjo štiriindvajsetih obrazcev v Priročniku. S specifikacijami smo prvič opredelili, na katero skupno evropsko raven se uvrščajo slovenski izpiti iz angleščine.

Standardizacija je osrednji del umeščanja in temelji na dobrem poznavanju ravni, opisnikov in metod dela. Je kompleksen in zamuden postopek, ki temelji na individualnih presojah visoko usposobljenih presojevalcev, ki skupaj odločijo, kje bo meja postavljenega standarda. Njihove odločitve morajo biti tudi ustrezno empirično podprte. Postopek postavljanja standardov, ki je jedro postopka umeščanja izpitov v SEJO, mora biti zanesljiv, veljaven in opravičljiv. Celoten postopek je natančno opisan v Priročniku in v Dodatku (The Council of Europe 2004, 2009) in tega smo se v največji meri držali v vseh fazah projekta.

Pri vseh izpitih sta bili za standardizacijo nalog bralnega razumevanja, slušnega razumevanja ter rabe jezika in besedja izbrani dve uveljavljeni metodi, Basket in Angoff. Za standardizacijo produktivnih zmožnosti govorne interakcije in pisnega sporočanja smo uporabili metodo uvrščanja (benchmarking). Pri tej metodi presojevalci odločajo, kateri pisni izdelki kandidatov in vzorci ustnih izpitov se uvrščajo na posamezno raven in ustrezajo opisnikom za govorjenje oziroma pisanje na določeni ravni SEJO. Presojevalci so soočali mnenja in sprejemali odločitve o postavljenih mejah na rednih standardizacijskih srečanjih. Standardizacijo smo opravili na

izpitnih nalogah enega izpitnega roka in na reprezentativnem vzorcu pisnih izdelkov kandidatov in ustnih izpitov.

Validacija je potekala vzporedno s standardizacijo. Za zagotavljanje postopkovne, notranje in zunanje veljavnosti smo sledili predpisanim postopkom in zbirali dokumente in podatke o natančnosti in doslednosti rezultatov. Redno smo ob vsaki aktivnosti spremljali, kako dobro presojevalci poznajo opisnike SEJO. Odločitve smo podprli s statističnimi izračuni doslednosti ocenjevanja posameznih presojevalcev (angl. intra-judge consistency), stopnjo ujemanja med presojevalci (angl. inter-judge consistency), doslednosti odločitev o meji (angl. decision consistency) in standardne napake meje (angl. standard error of judgement).

Za zagotavljanje veljavnosti rezultatov projekta je pomembno stalno spremljanje podatkov o izpitih (zanesljivost, veljavnost, težavnost) in ponovitev postopka umeščanja vsakih nekaj let, še posebno če se spremeni struktura izpita. Ugotovili smo, da so se že v času trajanja projekta spremenili nacionalno preverjanje znanja in delno tudi splošna ter poklicna matura, zato bi za zagotovitev veljavnosti rezultatov morali ponoviti standardizacijo nalog za tiste dele izpitov, ki so bili standardizirani pred spremembo.

Sklep

V postopku postavljanja standardov so se potrdile predvidene ravni zahtevnosti izpitov:

- maturitetna izpita na splošni maturi se uvrščata na raven B2,
- izpit na poklicni maturi na B1,
- nacionalno preverjanje znanja v 6. razredu osnovne šole na A1,
- nacionalno preverjanje znanja v 9. razredu osnovne šole na A2,
- izpit za odrasle na osnovni ravni na visoko A2,
- izpit za odrasle na višji ravni na B2.

Vendar velja opozoriti, da pragovi za pozitivno oceno na splošni in poklicni maturi oziroma za pridobitev certifikata za odrasle po do sedaj zbranih ocenah niso enaki pragovom za dosego ravni po SEJO.

Z umestitvijo slovenskih izpitov iz angleščine in določitvijo ravni zahtevnosti SEJO je bil dosežen poglavitni cilj projekta. Da bi kandidatom, ki opravijo katerega od slovenskih izpitov iz angleščine in dosežejo ustrezno raven zahtevnosti v skladu z veljavno evropsko lestvico, omogočili mednarodno primerljivost njihovega znanja in lažjo mobilnost, ministrstvu predlagamo, da jim podeli certifikat o opravljenem izpitu. Tovrstno certificiranje bi dijaku in učencem, ki opravljajo nacionalno preverjanje znanja, poklicno in splošno maturo, omogočilo, da ob zaključku formalnega osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja dobijo potrdilo o pridobljenem znanju angleškega jezika.

Pogled v prihodnost

Projekt umestitev izpitov iz tujih jezikov se nadaljuje. Na Državnem izpitnem centru smo tako že začeli z umeščanjem maturitetnih izpitov iz francoščine, italijanščine, španščine in nemščine ter nemščine na nacional-

nem preverjanju znanju v osnovni šoli. Načrtujemo, da bodo omenjeni izpiti umeščeni na lestvice SEJO do konca leta 2016.

↘ POVZETEK

Svet Evrope je leta 2009 objavil končno verzijo Priročnika o umeščanju izpitov iz tujih jezikov v Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO). S pomočjo te publikacije je mnogo organizacij, ki pripravljajo in izvajajo izpite iz tujih jezikov, na pregleden in veljaven način svoje izpite umestilo v SEJO. Prispevek predstavlja projekt Državnega izpitnega centra, ki je leta 2008 začel izvajati umeščanje nacionalnih izpitov in preverjanj iz angleščine na več ravneh izobraževanja: v osnovni in srednji šoli ter za odrasle. Poglavitni cilji projekta so bili postaviti in omogočiti mednarodno primerljivost preverjanja znanja in ravni zahtevnosti slovenskih izpitov iz angleščine na vseh ravneh izobraževanja in vsem, ki izpite opravijo, olajšati mobilnost, obenem pa tudi povratno vplivati na poučevanje in učenje tujih jezikov v Sloveniji.

↘ Literatura

- Cizek, G. J. (ur.), 2001: Setting Performance Standards, Concepts, Methods, and Perspectives. Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Cizek, G. J. & M. B. Bunch., 2007: Standard Setting, A Guide to Establishing and Evaluating Performance Standards on Tests. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.
- Papageorgiou, S., 2009: Setting cut scores on the common European framework of reference: workshop results for the Matura. Neobjavljeno tehnično poročilo.
- The Council of Europe. 2001: Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe, Modern Languages Division, Strasbourg.
- The Council of Europe. 2004: A Reference Supplement. Strasbourg: Language Policy Division.
- The Council of Europe. 2009: Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: learning, Teaching, Assessment (CEFR). A Manual. Strasbourg: Language Policy Division.